

การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมสำหรับนักการเมืองเพื่อพัฒนาการเมือง
การปกครองท้องถิ่น จังหวัดนนทบุรี*

APPLICATION OF BUDDHIST ETHICS FOR POLITICIANS TO
DEVELOP LOCAL GOVERNMENT IN NONTHABURI PROVINCE

ณปภัช พัชกรโชติ

Napapach Pachcharakornchot

สุรพล สุยะพรหม

Surapon Suyaprom

อภิญา ฉัตรช่อฟ้า

Apinyar Chatchorfa

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

E-mail: Sahanan_jj@hotmail.com

บทคัดย่อ

ดุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการพัฒนาการเมืองการปกครองท้องถิ่น 2) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาการเมืองการปกครองท้องถิ่น และ 3) นำเสนอการประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมสำหรับนักการเมืองเพื่อการพัฒนาการเมืองการปกครองท้องถิ่น เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ได้แก่การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 18 รูปหรือคน และการสนทนากลุ่มเฉพาะ จำนวน 9 รูปหรือคน ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลแบบบรรยายอธิบายและพรรณนา การวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือ คือ แบบสอบถาม เก็บข้อมูลกับจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 245 คน นำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้จำนวน ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบ Enter Method ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการพัฒนาการเมืองการปกครองท้องถิ่น พบว่า จริยธรรมนับว่าเป็นพื้นฐานที่สำคัญของทุกคนและทุกวิชาชีพ ควรดำเนินการตามกระบวนการ 3 ประการ คือ กำหนดวิธีการ กระบวนการ เพื่อ

* Received 9 September 2023; Revised 4 January 2024; Accepted 21 January 2024

ดำเนินงานที่ศึกษาชัดเจนตามตัวชี้วัด ซึ่งระดับสภาพการพัฒนการเมืองการปกครองท้องถิ่น ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนการเมืองการปกครองท้องถิ่น เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนการเมืองเพื่อการปฏิสัมพันธ์ระหว่างองค์กร เพื่อดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เป็นการสร้างระบบทางการเมืองการปกครอง และส่งเสริมการพัฒนาทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน ซึ่งระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนการเมืองการปกครองท้องถิ่น ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และจากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า การปฏิรูปทางการเมือง และการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมือง มีผลต่อสภาพการพัฒนการเมืองการปกครองท้องถิ่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านอื่นไม่ส่งผลและ 3) การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมสำหรับนักการเมืองเพื่อพัฒนการเมืองการปกครองท้องถิ่น ควรดำเนินการตามหลัก 5 ประการ คือ เคารพประชาชน ปฏิบัติตามกฎหมาย เป็นแบบอย่างที่ดี รักษาคำสัตย์ปฏิญาณ และ ปฏิบัติตนด้วยความไม่ประมาท ซึ่งระดับการประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมสำหรับนักการเมืองเพื่อพัฒนการเมืองการปกครองท้องถิ่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และจากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า หลักพุทธจริยธรรมไม่มีผลต่อสภาพการพัฒนการเมืองการปกครองท้องถิ่น

คำสำคัญ:การประยุกต์, พุทธจริยธรรม, นักการเมือง, การพัฒนา, การเมืองการปกครองท้องถิ่น

Abstract

The objectives of this dissertation are to 1) study the conditions of the development of politics and local government, 2) study the factors affecting the development of politics and local government, and 3) present the application of Buddhist ethics for politicians for the development of politics and local government. It is a combined method research. Including qualitative research There were 18 key informants or people and 9 focus group discussions using descriptive and descriptive data analysis methods. Quantitative research tool is a questionnaire. Data is collected from a sample of 245 people. The data is analyzed using number, frequency, percentage, mean, and standard deviation. and multiple regression analysis using Enter Method. The results of the research found that 1) Conditions of the development of politics and local government found that ethics is considered an important basis for every person and every profession. The process should be

carried out in 3 ways: determining methods and processes to carry out work with clear directions according to indicators. The overall level of development of politics and local government is at a high level. 2) Factors affecting the development of politics and local government. It is a factor related to the development of politics for interaction between organizations. To carry out various activities, creating a political and administrative system. and promote both economic and social development to meet the needs of the people. Which level of factors affect the development of politics and local government Overall, it is at a high level. And from the hypothesis testing, it was found that political reform and strengthening political culture Affects the development of politics and local government. Statistically significant at the .01 level, other aspects had no effect and 3) Application of Buddhist ethics for politicians to develop politics and local government. It should be carried out according to 5 principles: respect the people, obey the law. Be a good role model Keep your oath and act with carelessness. The level of application of Buddhist ethics for politicians to develop politics and local government. Overall, it is at a high level. And from the hypothesis testing, it was found that Buddhist ethics have no effect on the development of politics and local government.

Keywords: Application; Buddhist ethics; politician; development; local government politics

บทนำ

การพัฒนาการเมืองการปกครองต้องพัฒนาโครงสร้างทางการเมืองการปกครองให้เป็นประชาธิปไตยพัฒนาให้สังคมปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยและจะต้องกำหนดโครงสร้างทางการเมืองการปกครองให้เป็นไปตามปรัชญาและหลักการประชาธิปไตยอย่างครบถ้วน รวมทั้งต้องเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยทั้งนี้วัฒนธรรมทางการเมืองหมายถึงแบบแผนทัศนคติและพฤติกรรมของบุคคลที่มีต่อระบบการเมืองและองค์การการเมือง ซึ่งเป็นผลมาจากกระบวนการหล่อหลอมความรู้ความเข้าใจทางการเมืองที่ถ่ายทอดสืบเนื่องกัน มาทั้งทางตรงและทางอ้อมดังนั้นการพัฒนาทางการเมืองการปกครองจะต้องเริ่มต้นด้วยระบบการเมืองที่จะส่งเสริมการพัฒนาทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมเพื่อตอบสนองความต้องการของ

ประชาชนส่วนใหญ่ระบบการเมืองต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนมีบทบาทหรือมีส่วนร่วมในการควบคุมกำกับตรวจสอบการดำเนินงานของฝ่ายบริหารฝ่ายนิติบัญญัติระบบการเมืองดังกล่าวจึงจะถือว่าเป็น “ระบอบประชาธิปไตย” ที่แท้จริงพร้อมกันนี้ (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2557)

ระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงทัศนะและเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ที่จะมีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนเพื่อเป็นการช่วยให้รัฐบาลมีความรอบคอบในการบริหารประเทศและสอดคล้องตรงกับความต้องการของประชาชนมากยิ่งขึ้นรวมทั้งเป็นการควบคุมการบริหารประเทศอีกทางหนึ่งด้วย ในการพัฒนาการเมืองการปกครองนั้นต้องมีหลักในการพัฒนาให้สอดคล้องกับการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาให้ประเทศมีความเจริญรุ่งเรืองประชาชนอยู่ดีมีสุขมีหลักในการพัฒนา 6 ประการ คือ 1) การปฏิรูปทางการเมือง 2) การเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย 3) การพัฒนาระบบการศึกษา 4) การพัฒนาระบบเศรษฐกิจ 5) การพัฒนาระบบราชการให้มีประสิทธิภาพ และ 6) การพัฒนาด้านสังคม (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2557) จริยธรรมทางการเมืองจึงถือเป็นสิ่งหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาการเมืองของท้องถิ่นเนื่องจากเป็นกลไกในการชักนำบุคลากรที่มีศักยภาพคุณธรรมและจริยธรรมเข้าสู่ระบบการเมือง และเป็นการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางการเมืองที่ดีให้มากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นการจัดระบบการเลือกสรรผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและการบริหารราชการแผ่นดินให้เป็นไปอย่างชอบธรรมซึ่งการสร้างผู้นำและนักการเมืองที่มีคุณธรรม และมีความสามารถ และมีความรับผิดชอบต่อประชาชนนั้นต้องมีการกำหนดมาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมของผู้นำและนักการเมือง (ศิลาวัฒน์ ชัยวงศ์, 2561)

พุทธจริยธรรมทางการเมืองนับเป็นปัญหาหลักประการหนึ่ง ซึ่งถือได้ว่ามีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาการเมืองไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของการพัฒนาเศรษฐกิจ และการเมืองไทยในปัจจุบัน ส่งผลให้นักธุรกิจสามารถเข้าสู่การแสดงบทบาทผู้นำทางการเมืองมากขึ้น และนำไปสู่การเกิดสภาพปัญหาในลักษณะการอาศัยตำแหน่งหน้าที่ทางการเมืองเพื่อทางธุรกิจของครอบครัวและวงศ์ตระกูล เนื่องจากการบริหารประเทศนั้น ต้องยึดหลักผลประโยชน์สาธารณะมากกว่าผลประโยชน์ส่วนบุคคล เพราะฉะนั้น หากผู้นำทางการเมืองขาดซึ่งคุณธรรมและจริยธรรมทางการเมืองแล้ว ก็มักจะก่อปัญหาผลประโยชน์ทับซ้อนในรูปแบบต่างๆ อาทิ เช่น การมิได้รับความเป็นธรรมของกลุ่มธุรกิจที่ไม่ได้อยู่ฝ่ายเดียวกับรัฐบาล การกำหนดนโยบายต่างๆ อาจเอื้อต่อกลุ่มทุนรัฐบาลด้วยกัน และทำให้การออกนโยบายต่าง ๆ ได้ประโยชน์กับคน

เพียงบางกลุ่ม ระบบราชการไทยมีกำเนิดมาเมื่อใดเป็นเรื่องที่ยากจะกำหนดนับตั้งแต่มีการปกครองประเทศมาถึงปัจจุบัน ระบบราชการได้เป็นกลไกหนึ่งในการปกป้องอธิปไตยปกป้องสถานะอำนาจของผู้นำ เผชิญภัยคุกคามจากภายนอก รักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ จัดระเบียบสังคม และริเริ่มผลักดันให้เกิดการพัฒนาประเทศอย่างต่อเนื่อง

การดำเนินงานที่ผ่านมาทางจังหวัดนนทบุรีมีการพัฒนาเมืองไปในทิศทางที่ดี ทำให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีซึ่งเกิดจากการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐในจังหวัด โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความใกล้ชิดประชาชนมากที่สุด แต่ในขณะเดียวกันจังหวัดนนทบุรีก็เป็นพื้นที่ที่ประสบปัญหาจากการขยายตัวของเมือง อาทิเช่น ปัญหาการจราจรติดขัด ปัญหาน้ำเสีย ปัญหาปริมาณขยะที่เพิ่มมากขึ้น ปัญหาพื้นที่เมืองขยายตัวรุกพื้นที่ชุมชนดั้งเดิม ปัญหาอาชญากรรมและยาเสพติด และปัญหาที่สำคัญที่สุด คือ ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันการใช้อำนาจในการแสวงหาผลประโยชน์อันมิชอบ ดังนั้นการประยุกต์ใช้หลักธรรมในทางพระพุทธศาสนา ก็เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะปัญหาที่จะไปสู่การวิจัยในเรื่องนี้ (กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด, 2561)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษางานวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมสำหรับนักรการเมืองเพื่อพัฒนาการเมืองการปกครองท้องถิ่น จังหวัดนนทบุรี” ว่า หน่วยงานท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรีนั้นมีกระบวนการพัฒนาการเมืองการปกครองท้องถิ่นอย่างไร ซึ่งทำให้จังหวัดนนทบุรีมีอัตราการขยายตัวของชุมชนอย่างต่อเนื่องทำให้ภาวะสังคมของจังหวัดนนทบุรีอยู่ในลักษณะ “สังคมเมือง” มีการดำเนินการเพื่อพัฒนาท้องถิ่นให้ทันต่อการขยายตัวของสังคม และเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยการประยุกต์ใช้หลักพุทธจริยธรรม เพื่อสรุปเป็นแนวทางในการพัฒนาการเมืองการปกครองของจังหวัดนนทบุรีต่อไป

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1.1 ประชากร ได้แก่ นักรการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี จำนวน 622 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักรการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี จำนวน 245 คน

(Yamane, T., 1973)

1.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จำนวน 18 รูปหรือคน โดยคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง

1.4 ผู้ทรงคุณวุฒิสำหรับการสนทนากลุ่มเฉพาะ จำนวน 9 รูปหรือคน โดยคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ

1) แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 5 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการพัฒนาการเมืองการปกครองท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการเมืองการปกครองท้องถิ่น จังหวัดนนทบุรี ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมสำหรับนักการเมืองเพื่อพัฒนาการเมืองการปกครองท้องถิ่น จังหวัดนนทบุรี และตอนที่ 5 ความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการเมืองการปกครองท้องถิ่นตามหลักพุทธจริยธรรม

2) แบบสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือตอนที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ได้แก่ ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ นามสกุล/อายุ ตอนที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมสำหรับนักการเมืองเพื่อพัฒนาการเมืองการปกครองท้องถิ่น จังหวัดนนทบุรี

2.2 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ คือ ศึกษาเอกสาร แนวคิด หลักการ และทฤษฎีกำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือการวิจัย ดำเนินการสร้างและปรับแบบสอบถามนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาคุณภาพความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา จำนวน 5 ท่าน ได้ค่าความสอดคล้องในแต่ละข้อตั้งแต่ 0.5 - 1.0 และหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือกับกลุ่มประชากรที่มีลักษณะคล้ายกันจำนวน 30 คน ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.869

3. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 การแจกแบบสอบถามการสัมภาษณ์ ดำเนินการขออนุมัติหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยจากหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย นำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลเสนอนายอำเภอ และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลทำการศึกษาวิจัย ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแจกแบบสอบถามและการสัมภาษณ์กับกลุ่มเป้าหมายด้วยตนเอง

3.2 การสนทนากลุ่มเฉพาะผู้เชี่ยวชาญ จัดเวทีรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และข้อเสนอแนะจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับสถานศึกษาที่ทำการศึกษานักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญ และประชาชนผู้สนใจ เพื่อยืนยันการประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมสำหรับนักการเมืองเพื่อพัฒนาการเมืองการปกครองท้องถิ่น จังหวัดนนทบุรี ภายใต้บรรยากาศการมีส่วนร่วม และการแสดงความคิดเห็นอย่างเสรีด้วยการทำสนทนากลุ่ม ติดต่อบริษัทงานผู้เชี่ยวชาญ 9 รูปหรือคน เพื่อขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญ ประสานงานเพื่อยืนยัน วัน เวลา สถานที่ กับผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน จัดเตรียมสถานที่ ที่มงาน และดำเนินการสนทนาด้วยตนเอง และทำการวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลในแต่ละประเด็นคำถาม ตามประสบการณ์ของผู้เชี่ยวชาญ และรายงานผลการวิจัย

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) คือ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้เกณฑ์แปลผลข้อคำถามที่ได้จากการประเมินผล (ธีรยุทธ พิงเทียร, 2545) ดังนี้

ช่วงค่าเฉลี่ย	การแปลความหมาย
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 4.51 – 5.00	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 – 4.50	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ มาก
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 2.51 – 3.50	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.51 – 2.50	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ น้อย
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.00 – 1.50	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ น้อยที่สุด

4.2 สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) สถิติที่ใช้คือ การทดสอบสมมติฐานการวิจัย โดยการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ด้วยการคัดเลือกตัวแปรอิสระแบบ Enter Method เพื่อหาปัจจัยที่มีผลต่อการเสริมสร้างจริยธรรมทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนนทบุรี

4.3 การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการพรรณนาความ (Descriptive interpretation) แจกแจงข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. สภาพการพัฒนาการเมืองการปกครองท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี

1.1 จากการสัมภาษณ์ สรุปได้ว่า สภาพการพัฒนาการเมืองการปกครองในระดับท้องถิ่นจะเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้นั้น ต้องยกระดับศักยภาพองค์กรชาวบ้าน สถาปนากลไกการเมืองภาคประชาชนในระดับท้องถิ่น เพื่อทำหน้าที่หลักต้นตอดิตตาม ตรวจสอบ สนับสนุนการทำงานร่วมกัน สร้างพื้นที่ในการทำงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการสร้างพื้นที่รูปธรรมการเรียนรู้ ภายใต้ทิศทางในการบริหารจัดการท้องถิ่นที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมสร้างกลไกการทำงานร่วมกันการประสานความร่วมมือในหลายภาคส่วนทั้งในระดับนโยบาย ระดับเครือข่ายรวมถึงระดับท้องถิ่นเข้าด้วยกัน

1.2 จากการสอบถาม สรุปได้ว่า จากการสำรวจความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่าง คือนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี จำนวน 245 ฉบับ ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพการพัฒนาการเมืองการปกครองท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี ในภาพรวม

ที่	สภาพการพัฒนาการเมืองการปกครองท้องถิ่น ในจังหวัดนนทบุรี	ระดับความคิดเห็น		
		($\bar{X}$)	(S.D.)	แปลผล
1.	ด้านกฎหมาย/นโยบาย	4.01	0.80	มาก
2.	ด้านโครงการ/กิจกรรม	3.95	0.71	มาก
3.	ด้านผลการดำเนินงาน/ตัวชี้วัด	3.90	0.64	มาก
รวมเฉลี่ย		3.95	0.58	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพการพัฒนาการเมืองการปกครองท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านกฎหมาย/นโยบาย รองลงมา คือ ด้านโครงการ/กิจกรรม และต่ำที่สุด คือ ด้านผลการดำเนินงาน/ตัวชี้วัด ซึ่งในอยู่ในระดับมากทุกด้าน

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการเมืองการปกครองท้องถิ่น จังหวัดนนทบุรี

2.1 จากการสัมภาษณ์ สรุปได้ว่ากระบวนการพัฒนาการเมืองการปกครองซึ่งจะต้องบูรณาการให้สอดคล้องประสานเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน โดยในจังหวัดนนทบุรี มีกระบวนการที่สำคัญ ดังนี้ คือ 1) การปรับปรุงกลไกของระบบการเมืองที่กำหนดโดยกฎหมาย เพื่อลดและป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบของนักการเมือง 2) การปลูกฝังให้ประชาชนมีจิตสำนึก 3) การพัฒนา

คนให้มีความรู้ความเข้าใจ และกล่อมเกลாதางการเมือง 4) กระบวนการสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องยาวนาน 5) การบริหารและการจัดการองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นนัการเมืองท้องถิ่นปฏิบัติงานด้วยการยึดถือกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และ 6) การสร้างพื้นที่ประชาธิปไตยชุมชน โดยกำหนดและส่งเสริมให้มีธรรมนูญชุมชนเพื่อใช้เป็นกฎเกณฑ์ในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ มีประสิทธิภาพและยั่งยืน

2.2 จากการสอบถาม สรุปได้ว่า จากการสำรวจความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่าง คือนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี จำนวน 245 ฉบับ ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการเมืองการปกครองท้องถิ่น จังหวัดนนทบุรี ในภาพรวม

ที่	กระบวนการพัฒนาการเมืองการปกครองท้องถิ่น ในจังหวัดนนทบุรี	ระดับความคิดเห็น		
		($\bar{X}$)	(S.D.)	แปลผล
1.	การปฏิรูปทางการเมือง	3.90	0.86	มาก
2.	การเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมือง	3.99	0.54	มาก
3.	การพัฒนาระบบการศึกษา	4.13	0.69	มาก
4.	การพัฒนาเศรษฐกิจ	4.07	0.63	มาก
5.	การพัฒนาระบบราชการให้มีประสิทธิภาพ	4.03	0.65	มาก
6.	การพัฒนาสังคม	4.06	0.66	มาก
รวมเฉลี่ย		4.03	0.42	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการเมืองการปกครองท้องถิ่น จังหวัดนนทบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การพัฒนาระบบการศึกษา รองลงมา คือ การพัฒนาเศรษฐกิจ การพัฒนาสังคม การพัฒนาระบบราชการให้มีประสิทธิภาพ การเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมือง และต่ำที่สุด คือ การปฏิรูปทางการเมือง ซึ่งอยู่ในระดับมากทุกด้าน

3. การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมสำหรับนักการเมืองเพื่อการพัฒนาการเมืองการปกครองท้องถิ่น จังหวัดนนทบุรี

3.1 จากการสัมภาษณ์ สรุปได้ว่าการประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมสำหรับนักการเมืองเพื่อการพัฒนาการเมืองการปกครองท้องถิ่น จังหวัดนนทบุรี “ศีล” คือ ความสำรวมทางกาย

วาจา ความเป็นปรกติ การไม่ประพฤติผิดทางกาย วาจา และใจ ศีลเปรียบเสมือนกฎหมาย ที่เป็นที่
ทั้งมีระเบียบ วินัย กฎเกณฑ์ ข้อบังคับ หรือบทลงโทษ ที่ใช้สำหรับควบคุมประพฤติของคนใน
สังคม ให้มีปกติสุขเรียบร้อยดีงาม อยู่ร่วมกันด้วยความสงบสุข

3.2 จากการสอบถาม สรุปได้ว่า จากการสำรวจความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่าง คือ
นักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี จำนวน 245 ฉบับ ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมสำหรับ
นักการเมืองเพื่อการพัฒนาการเมืองการปกครองท้องถิ่น จังหวัดนนทบุรี

ที่	การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมสำหรับนักการเมือง เพื่อการพัฒนาการเมืองการปกครองท้องถิ่น	ระดับความคิดเห็น ($\bar{X}$)	(S.D.)	แปลผล
1.	การประกันชีวิต	4.25	0.45	มาก
2.	การประกันหลักทรัพย์	4.26	0.58	มาก
3.	การประกันครอบครัว	4.28	0.43	มาก
4.	การประกันสังคม	4.21	0.48	มาก
5.	การประกันสุขภาพ	4.18	0.51	มาก
รวมเฉลี่ย		4.24	0.26	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมสำหรับนักการเมืองเพื่อการพัฒนา
การเมืองการปกครองท้องถิ่น จังหวัดนนทบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณา
เป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การประกันครอบครัว รองลงมา คือ การประกัน
หลักทรัพย์ การประกันชีวิต การประกันสังคม และต่ำที่สุด คือ การประกันสุขภาพ ซึ่งในอยู่ใน
ระดับมากทุกด้าน

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพการพัฒนาการเมืองการปกครองท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี พบว่า สภาพการ
พัฒนาการเมืองการปกครองท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อ
พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านกฎหมาย/นโยบาย รองลงมา คือ
ด้านโครงการ/กิจกรรม และต่ำที่สุด คือ ด้านผลการดำเนินงาน/ตัวชี้วัด ซึ่งในอยู่ในระดับมาก
ทุกด้าน จะเห็นได้จากการสัมภาษณ์ พบว่า สภาพการพัฒนาการเมืองการปกครองในระดับ
ท้องถิ่นจะเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้นั้น ต้องยกระดับศักยภาพองค์กรชาวบ้าน

สถาปนา กลไกการเมืองภาคประชาชนในระดับท้องถิ่น เพื่อทำหน้าที่ผลักดันติดตาม ตรวจสอบ สนับสนุนการทำงานร่วมกัน สร้างพื้นที่ในการทำงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการสร้างพื้นที่รูปธรรมการเรียนรู้ ภายใต้ทิศทางในการบริหารจัดการท้องถิ่นที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมสร้างกลไกการทำงานร่วมกันการประสานความร่วมมือในหลายภาคส่วนทั้งในระดับนโยบาย ระดับเครือข่ายรวมถึงระดับท้องถิ่นเข้าด้วยกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รวมทั้งงานวิจัยของพระครูปลัดวัชรพงษ์ วชิรปญโญ (2565) ได้วิจัยเรื่อง การเสริมสร้างพุทธจริยธรรมทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดน่าน ผลการวิจัยพบว่า สภาพการส่งเสริมจริยธรรมทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดน่าน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านโครงการ/กิจกรรม รองลงมา คือ ด้านกฎหมาย/นโยบาย และต่ำที่สุด คือ ด้านผลการดำเนินงาน/ตัวชี้วัดซึ่งในอยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งนี้จริยธรรมนับว่าเป็นพื้นฐานที่สำคัญของทุกคนและทุกวิชาชีพ ควรดำเนินการตามกระบวนการ 3 ประการคือ ซึ่งกฎหมาย/นโยบาย เป็นเครื่องมือถือที่มีความสำคัญในการกำหนดวิธีการกระบวนการ เพื่อการควบคุมความประพฤติการปฏิบัติ โครงการ/กิจกรรม เป็นขั้นตอนการดำเนินงานมีทิศทางอันชัดเจน และ ผลการดำเนินงาน/ตัวชี้วัด เป็นดัชนีชี้วัดหรือหน่วยวัดความสำเร็จของการปฏิบัติงานที่ถูกกำหนดขึ้นที่เป็นไปตามกฎหมาย

2. กระบวนการพัฒนาการเมืองการปกครองท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี พบว่า กระบวนการพัฒนาการเมืองการปกครองท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรีในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การพัฒนาระบบการศึกษา รองลงมา คือ การพัฒนาเศรษฐกิจ การพัฒนาสังคม การพัฒนาระบบราชการให้มีประสิทธิภาพ การเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมือง และต่ำที่สุด คือ การปฏิรูปทางการเมือง ซึ่งในอยู่ในระดับมากทุกด้าน จะเห็นได้จากการสัมภาษณ์ พบว่า กระบวนการพัฒนาการเมืองการปกครองซึ่งจะต้องบูรณาการให้สอดคล้องประสานเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน โดยในจังหวัดนนทบุรี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชุดิพนธ์ วงษ์อมรวิทย์ (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การเสริมสร้างจริยธรรมทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า จริยธรรมทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วย ด้านความดีงามเกิดจากการยึดถือปฏิบัติเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน อหิยา ศีติ มีความยุติธรรม ขยันอดทน ทุ่เมเต ตั้งใจและมีความเสียสละทำงานเพื่อส่วนรวม สร้างความรัก ความศรัทธาเป็นที่ไว้วางใจของประชาชนและชุมชน ด้านความถูกต้องมีความโปร่งใส มีความรับผิดชอบตามบทบาทหน้าที่ของตน โดยคำนึงถึงความสำเร็จของงาน มีการดำเนินการโดยความเป็นธรรม

ด้านความเหมาะสม ดำเนินการปฏิบัติงานตามกรอบจริยธรรม ให้ความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนและชุมชน

3. การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมสำหรับนักการเมืองเพื่อการพัฒนาการเมืองการปกครองท้องถิ่น จังหวัดนนทบุรี พบว่า การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมสำหรับนักการเมืองเพื่อการพัฒนาการเมืองการปกครองท้องถิ่น จังหวัดนนทบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การประกันครอบครัว รองลงมา คือ การประกันหลักทรัพย์ การประกันชีวิต การประกันสังคม และต่ำที่สุด คือ การประกันสุขภาพ ซึ่งในอยู่ในระดับมากทุกด้าน จะเห็นได้จากการสัมภาษณ์ พบว่า การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมสำหรับนักการเมืองเพื่อการพัฒนาการเมืองการปกครองท้องถิ่น ผู้วิจัยสรุปพบว่า “ศีล” คือ ความสำรวมทางกายวาจา ความเป็นปกติ การไม่ประพฤติดิตทางกาย วาจา และใจ ศีลเปรียบเสมือนกฎหมาย ที่เป็นทั้งมีระเบียบ วินัย กฎเกณฑ์ ข้อบังคับ หรือบทลงโทษ ที่ใช้สำหรับควบคุมประพฤติดิตของคนในสังคม ให้มีปกติสุขเรียบร้อยดีงาม อยู่ร่วมกันด้วยความสงบสุข ซึ่งสอดคล้องกับพระครูวินัยธรเอนก เตชวโร (ไยอินทร์) และคณะ (2560) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 เพื่อสร้างวัฒนธรรมการอยู่ ร่วมกันของชุมชนต้นแบบภาคเหนือตอนล่าง ผลการวิจัยพบว่า การสร้างมาตรฐานและวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกัน โดยภาพรวมสามารถที่จะสังเคราะห์จากผลในการบริหารโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 จากชุมชนต้นแบบ พบว่า การสร้างมาตรฐานและวัฒนธรรมการอยู่ร่วม มีองค์ประกอบ ดังนี้คือ 1) ผู้นำหรือ ภาวะผู้นำในชุมชน 2) จิตวิญญาณของชุมชน หรือ อุดมการณ์ คือ ความศรัทธาหรือความเชื่อ เป็นกลไกที่ทำให้โครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ประสบความสำเร็จ 3) กิจกรรมที่เน้นการสร้างการมีส่วนร่วมในชุมชน 4) กฎกติกาชุมชน ที่เกิดขึ้นจาก 3 องค์ประกอบ เป็นตัวผลักดันให้เกิดวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันภายใต้หลักการของศีล 5 และจะสำเร็จขึ้นได้ต้องมีองค์ประกอบ คือ จะต้องทำให้สมาชิก ระดับบุคคล ระดับครอบครัว และระดับชุมชนส่วนใหญ่เคารพกฎ กติกา มีส่วนในการสร้างกฎกติกา และใช้เครื่องมือนี้ในการบังคับคนในชุมชน

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการศึกษาวิจัยการประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมสำหรับนักการเมืองเพื่อพัฒนาการเมืองการปกครองท้องถิ่น เพื่อศึกษาสภาพการพัฒนา กระบวนการพัฒนา และนำเสนอการประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมสำหรับนักการเมืองเพื่อการพัฒนาการเมืองการปกครองท้องถิ่น พบว่า การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมสำหรับนักการเมืองเพื่อพัฒนาการเมือง

การปกครองท้องถิ่น จังหวัดนนทบุรีนั้น การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเป็นการปฏิบัติตามหลัก “ศีล” คือ ความสำรวมทางกายวาจา ความเป็นปกติ การไม่ประพฤติดิตทางกาย วาจา และใจ ศีลเปรียบเสมือนกฎหมาย ที่เป็นทั้งมีระเบียบ วินัย กฎเกณฑ์ ข้อบังคับ หรือบทลงโทษ ที่ใช้สำหรับควบคุมประพฤติดิตของคนในสังคม ให้มีปกติสุขเรียบร้อยดีงาม อยู่ร่วมกันด้วยความสงบสุข ควรดำเนินการตามหลัก 5 ประการ คือ 1) การประกันชีวิต โดยการให้ความเคารพประชาชน ไม่เบียดเบียนประชาชน 2) การประกันหลักทรัพย์ โดยการปฏิบัติตามกฎหมาย ยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรม มีจิตสำนึกที่ดี ซื่อสัตย์ สุจริต และรับผิดชอบ ยึดถือประโยชน์ของประเทศชาติเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตน 3) การประกันครอบครัว การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี คือ ทำงานอย่างผู้รู้จริง มุ่งมั่น อดทน ยึดหลักความถูกต้อง อ่อนน้อมถ่อมตน มุ่งประโยชน์คนส่วนใหญ่เป็นหลักและเคารพความคิดที่แตกต่าง 4) การประกันสังคม ประพฤติปฏิบัติตนด้วยการรักษาคำสัตย์ปฏิญาณ มีสัจจะรักษาคำพูดหรือสัญญาที่ให้ไว้กับประชาชนก่อนการเลือกตั้ง และ 5) การประกันสุขภาพ ประพฤติปฏิบัติตนด้วยความไม่ประมาทเป็นพื้นฐาน มีความเพียรพยายาม อย่างสม่ำเสมอ คือ การระมัดระวังที่จะไม่ประพฤติดิตทางกาย ทางคำพูด ไม่ประพฤติดิตด้วยใจคิด และไม่ประมาทในความชั่ว เพื่อความสุขของตนเองในอนาคตทั้งที่มีชีวิตอยู่และหลังจากสิ้นชีวิตไปแล้ว ผู้ประพฤติดิตดำเนินชีวิตอย่างปกติสุขทั้งต่อตนเองและคนในสังคม สรุปได้ตามแผนภาพดังนี้

แผนภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป 1) สภาพการพัฒนาการเมืองการปกครองท้องถิ่น พบว่า จริยธรรมนับว่าเป็นพื้นฐานที่สำคัญของทุกคนและทุกวิชาชีพ ควรดำเนินการตามกระบวนการ 3 ประการ คือ กำหนดวิธีการ กระบวนการ เพื่อดำเนินงานที่ทิศทางชัดเจนตามตัวชี้วัด ซึ่งระดับสภาพการพัฒนาการเมืองการปกครองท้องถิ่นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการเมืองการปกครองท้องถิ่น เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเมืองเพื่อการปฏิสัมพันธ์ระหว่างองค์กร เพื่อดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เป็นการสร้างระบบทางการเมืองการปกครองและส่งเสริมการพัฒนาทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน ซึ่งระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการเมืองการปกครองท้องถิ่น ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และจากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า การปฏิรูปทางการเมือง และการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมือง มีผลต่อสภาพการพัฒนาการเมืองการปกครองท้องถิ่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านอื่นไม่ส่งผลและ 3) การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมสำหรับนักการเมืองเพื่อพัฒนาการเมืองการปกครองท้องถิ่น ควรดำเนินการตามหลัก 5 ประการ คือ เคารพประชาชน ปฏิบัติตามกฎหมาย เป็นแบบอย่างที่ดี รักษาคำสัตย์ปฏิญาณ และ ปฏิบัติตนด้วยความไม่ประมาท ซึ่งระดับการประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมสำหรับนักการเมืองเพื่อพัฒนาการเมืองการปกครองท้องถิ่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และจากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า หลักพุทธจริยธรรมไม่มีผลต่อสภาพการพัฒนาการเมืองการปกครองท้องถิ่น ข้อเสนอแนะ ได้แก่ 1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย คือ การกำหนดนโยบายส่งเสริมด้านซื่อสัตย์สุจริต นโยบายส่งเสริมด้านกล้าตัดสินใจทำในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม นโยบายส่งเสริมด้านคิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว และมีจิตสาธารณะ นโยบายส่งเสริมด้านปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรมและไม่เลือกปฏิบัติ นโยบายส่งเสริมด้านดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดี และรักษาภาพลักษณ์ของทางราชการ และ 2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ควรวิจัยเกี่ยวกับเรื่องการพัฒนาผู้นำทางการเมืองในการเป็นผู้นำการพัฒนา ชุมชนและสังคมของประเทศ หรือรูปแบบของผู้นำทางการเมืองในการเป็นนักการเมืองต้นแบบ และ การพัฒนารูปแบบผู้นำจิตอาสาทางการเมือง โดยการประยุกต์หลักพุทธธรรม

บรรณานุกรม

กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด. (2561). บรรยายสรุปจังหวัดนนทบุรี.

นนทบุรี: สำนักงานจังหวัดนนทบุรี.

- ชุติพนธ์ วงษ์อมรวิทย์. (2563). การเสริมสร้างจริยธรรมทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นใน
จังหวัดนครราชสีมา. ใน (ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุชนิพนธ์ บัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ธีรยุทธ พึ่งเที่ยร. (2545). สถิติเบื้องต้นและการวิจัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สุทธพิศาล.
- พระครูปลัดวัชรพงษ์ วชิรปญโญ. (2565). การเสริมสร้างพุทธจริยธรรมทางการเมืองของ
นักการเมืองในจังหวัดน่าน. ใน (ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุชนิพนธ์ บัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์).
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูวินัยธรเอก เตชวโร (ไยอินทร์) และคณะ. (2560). การบริหารโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 เพื่อสร้างวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันของชุมชนต้นแบบภาคเหนือตอนล่าง. วารสาร
มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์. 6(3), 597-617.
- ศิลาวัฒน์ ชัยวงศ์. (2561). จริยธรรมของนักการเมืองในระบบการเมืองไทย. วารสาร
สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 1(6), 1-15.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2557). การพัฒนาการเมืองการปกครองในระบอบ
ประชาธิปไตย. กรุงเทพมหานคร: กลุ่มงานผลิตเอกสาร สำนักประชาสัมพันธ์
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- Yamane, T. (1973). Statistics: An Introductory Analysis. Third edition. New York:
Harper and Row Publication.